

Jan Gurba

"Wiadomości Archeologiczne", 1962,
28, z. 1,2,3,4

Rocznik Lubelski 6, 235-236

1963

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Wiadomości Archeologiczne” 1962. T. XXVIII, z. 1, 2, 3, 4.

Państwowe Muzeum Archeologiczne. Warszawa, ss. 400

Z nasileniem w latach ostatnich badań archeologicznych na terenie woj. lubelskiego idą w parze coraz częstsze publikacje opracowań uzyskanego tu materiału źródłowego. Oprócz ogłaszanych sprawozdań z wykopalisk prowadzonych już w Polsce Ludowej, będą to również publikacje zaległych materiałów z lat dawniejszych, nierzadko uzyskanych przed II a nawet i I wojną światową. M. in. „Wiadomości Archeologiczne”, organ Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie, ogłaszają lubelskie materiały, te przede wszystkim, które znajdują się we własnych zbiorach. Na materiałach wyłącznie lubelskich oparte jest 11,3%¹ objętości XXVII tomu „Wiadomości Archeologicznych”, nie licząc w tym opracowań ogólnych typu rozpraw, gdzie materiał z terenu woj. lubelskiego, na równi z pochodzącym z innych części Polski, służył jedynie autorom jako podstawa źródłowa do uogólnień² lub sprawozdań z prac³.

Publikowane w XXVIII t. materiały z Lubelskiego w większości odnoszą się do młodszej epoki kamiennej. Będzie tu w pierwszym rzędzie artykuł, którego autorem jest E. Kempisty „Pierwszy grób kultury wstęgowej ceramiki rytej na Lubelszczyźnie w Gródku Nadbużnym, pow. Hrubieszów” (s. 284—285). Mowa w nim o pierwszym odkrytym na Wyżynie Lubelskiej⁴, jeszcze w 1953 r., czystym zespole należącym do tej najstarszej kultury neolitycznej. Na podkreślenie zasługuje sam rodzaj pochówku. Jest to bowiem dopiero trzecie odkrycie na ziemiach Polski grobu ciałopalnego kultury starszej ceramiki wstęgowej.

Należące do kultur południowych materiały publikuje również E. Kempisty, opisując „Grób kultury wstęgowej ceramiki malowanej w Werbkowicach, pow. Hrubieszów” (s. 198—200), odkryty w 1958 r. W tym bogato wyposażonym grobie zaobserwowano ślady ochry, która wydaje się być często używana we wschodniej

¹ Dla przykładu pięć ostatnich tomów „Wiadomości Archeologicznych”: w tomie XXIII (1956) materiały z woj. lubelskiego obejmowały 17,3% objętości wydawnictwa, XXIV (1957) — 11,0%, XXV (1958) — 6,1%, XXVI (1959—1960) — 3,0%, XXVII (1961) — 1,2%.

² Por. J. Kowalczyk *Zagadnienia grobów zbiorowych w neolicie Polski*. „Wiadomości Archeologiczne” 1962. T. XXVIII. Warszawa, s. 1—12; Tęgoż *Sondaż terenowy w badaniach archeologicznych*. Tamże, s. 301—307.

³ H. Modrzewska *Działalność Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie w 1961 r.* Tamże, s. 398—400.

⁴ J. Gurba *Neolithic Settlements in the Lublin Loess Upland*. „Annales UMCS”, 1960, Sectio B, XV, s. 213.

części Wyżyny Lubelskiej przez ludność tej kultury (Gródek, Żuków, pow. Hrubieszów).

Opisywany przez J. Głosika „*Topór rogowy z Puław*” (s. 395) czy motykę (?) również wiązać należy z kulturami południowymi.

W ramach szczegółowego opracowania uzyskanych przed wojną materiałów⁵ z najbogatszego dotychczas stanowiska archeologicznego w Lubelskiem — Strzyżów⁶ przedstawia J. Głosik „*Ślady osadnictwa kultury amfor kulistych w Strzyżowie nad Bugiem, pow. Hrubieszów*” (s. 133—141).

Wyniki badań obiektów z różnych epok i okresów publikują T. Liana i T. Piętka-Dąbrowska jako „*Sprawozdanie z badań ratowniczych przeprowadzonych w 1959 r. na stanowisku I w Werbkowicach-Kotorowie, pow. Hrubieszów*” (s. 142—173). Uzyskane tam zespoły zabytkowe należą do kultury ceramiki wstęgowej rytej i malowanej (jamy ze zniszczonych osad, grób szkieletowy), ceramiki sznurowej (groby), i kultury łużyckiej (jamy z materiałem nawiązującym do wyróżnionych na terenie Zachodniej Ukrainy współczesnych kultur). Przebadano tu także zespoły kultury weneckiej (jamy z okresu późno lateńskiego, jedna z nich — spichlerz ziemny oraz bogato wyposażony grób szkieletowy z późnego okresu wpływów rzymskich⁷, również swym materiałem zbliżone są do inwentarzy kultur zachodnioukraińskich).

Ważne są „*Przyczynki do znajomości skarbu monet rzymskich ze Szwaryczowa, pow. Tomaszów Lubelski*” (s. 396—397) — T. Dąbrowskiej. Jest to chyba drugi w Lubelskiem (poza znaleziskiem z Romanowa, pow. Krasnystaw) skarb, o którym wiadomo w jakim naczyniu został złożony do ziemi.

Sygnalizowane powyżej materiały z Lubelskiego stanowią ważne przyczynki do lepszego poznania pradziejów tej części Polski i sąsiednich regionów.

Jan Gurba

⁵ Wyniki ogólne: Z. Podkowińska „*Archeologia Polski*”. 1960. T. V, s. 39—80; materiały „kultury strzyżowskiej”; J. Głosik „*Materiały starożytne*” 1961, VII, s. 111—163, materiały kultury łużyckiej: J. Dąbrowski „*Materiały Starożytne*”. 1962, T. VIII, s. 1—123, materiały wczesnośredniowieczne: L. Rauhut „*Wiadomości Archeologiczne*”. 1957. T. XXIV, s. 113—129.

⁶ J. Głosik, J. Gurba *Ogólne wyniki prac archeologicznych 1961 r. w Strzyżowie, pow. Hrubieszów*. „*Sprawozdania Archeologiczne*” 1963, T. XV; ci sami *Strzyżów terenem badań archeologów*, „*Z otchłani wieków*” 1963, XXIX, zes. 2.

⁷ T. Piętka-Dąbrowska *Werbkowiece-Kotorów, distr. de Hrubieszów, tombe de femme, à inhumation N° 1*. „*Inventaria Archeologica*” Pologne, 1961, V, pl. 34 (1—3).

Józef E. Dutkiewicz *Malowidła w XVI w. w tzw. winiarni w Lublinie*

Studia Renesansowe T. II, Wrocław 1957, s. 134—217

Freski w tzw. winiarni lubelskiej doczekały się nareszcie swej gruntownej, wyczerpującej monografii, której Autor jako konserwator lubelski przed ostatnią wojną w ramach swej bardzo pożytecznej działalności otoczył freski opieką konserwatorską w latach 1937—1939.